

**Sequitur Preceptū
Quintū. scz Non oc
cides. Capitulū primū**

Preceptum Quintū ē
Non occides. De
quō tria principaliter
sūt vidēda. **P**rimo
de homicidio in se. **S**ecundo de
causis homicidij. vicz primis
et ppinquis quō sunt ira. invidia.
odiu. detractio. et alie filie inui
die. **T**ercio recōciliacōis obmissio
et fraterne correctionis quō omnia
cā sunt vel esse pnt homicidij
corpis vel aie. et hic phibetur
Tercio de scandalo et de derisio
ne. que occasio sunt occisōis
anime et corpis. De homicidio
in se tria ponentur. **P**rimo quō
iuste quis occidere possit. et quē
modis iniuste. **S**ecundo quo
mō alie lesiones corporales etiā
sub hoc precepto phibentur.
Tercio de hīs que valent ad
fugiēdum et detestandū homi
cidij. **Q**uintum ad primū no
tādū sūm **tho. 2. 2. q. lxxij.** quō du
plex ē occisio. qued iusta. alia
iniusta hic phibita. Ad occi
sionem iustā hois tria requi
runtur. **P**rimo causa iusta ut
quō occidatur p culpa. p quā
talē mortem et occisionē meru
erit. **U**nde **exod. xxij.** maleficos
ne patiaris viuere. **S**ecundo
ordo ut fuetur in occisione iu

ris ordo. et maxime quō hmoi oc
cisio iubendo vel erequēdo fi
at ab eo qui hz auctoritate; le
gitime ptatis ut iudex vel plat9
Unde **numei. xxv.** homicida sū
testib; pūetur. **E**t **deu. xxi.** Fili
us iobediēs pntib; iubetur ad
seniores ciuitatis et ad portā
iudicij duci. **R**o. xiiij. quō iudi
cas alienū seruū. dno suo stat
aut cadit. **T**ercū requisitum
est iustus animus ita quō iudex
mandās et mister erequēs oc
cidat propt bonum finē et rē
intencōne. ut propt obuacōez
iusticie et corrcōem culpe. **U**nde
deu. xvi. quō iustū est iuste eye
gris. **I**udex igitur vel pnceps
vel ali9 sūm talia tria occidens
non peccat. ut **aug9** pbat. i. de
ciu. dei. et hec occisio non phi
betur. s; iniusta occisio hois nō
aialiū irzōnalū. i. qui quis do
minū hz quō hīs licite pōt vti
occidendo. **I**deo alia ē occisio
hois iniusta hic phibita. et
fit quadrupliciter. **P**rimo quō oc
ciditur innocēs quō nullā penam
meruit. **S**ecundo quō occiditur
nocens. et quō meruit puniri. licz
non meruit mortē. s; minorē
penā. **T**ercio quādo qui meruit
mortem occiditur: non serua
to legitimo ordine iuis maxi
me quādo occiditur ab eo qui
mō hz auctoritate legitime ptā
tis. **Q**uarto quādo quis occidit

Quintum**Preceptum**

p culpa sua. et ab hñte auctoi-
tatem s; non fit iusto aīo vel fi-
ne. ut amore vīdicte vīl' ppter
c' aliū aliqūē i debitū finē. ¶ Fit
autē trāsgressio. xv. modis cōi
hoc pceptum. put colligit' ex
tlv. 2. 2. q. lxiiij. Et ex alexan. de
hal. in suo terco. q. xx. Prio qñ
iudex vel alter occidit innocen-
tem voluntarie. puta eū q̄ nul-
lam penam apd iudicē meruit
Ero. xxij. Innocētē et iustū
ne occidas. Secdo qñ iudex vīl'
ali? volūtāie et scienter occidit
qui meruit penā corpalem. sed
non mortē. puta aham penam
carceris. scz vīl' vera cōis vīl' simi-
lem. Tercō qñ iudex vel alē oc-
cidit volūtāie vel innocētē vīl'
nocentem. non seruato ordīne
Juris pzetacto. maxime si occi-
dens nō hz auctoitatē legitīe
ptātis. ut qz nō iudex vel qz in
bello non iusto occidit hostē
vñ **Actu. xxv.** Non est cōsue-
tudo romanis. qz aliquis dam-
netur. Priusq̄ is qui accusat'
pntes habeat accusatores et
locū defendendi accipiat. nul-
lus enī ut dicit **Aug⁹.** de ci. dei.
hz auctoitatē recipiēdi vitam
alteri qui auctoitatē a deo nō
accepit q̄ dicit **deut. xxxij.** Ego
occidam et ego viuere faciā. p-
cutiam et ego sanabo eū. Quī-
to qui occidit hōiem mala intē
cōne. etiā alias reū et accusatū

Capitulum**Primum**

sufficiēter. puta lūoē vīdicte
aut appetitu pene. Quīto q̄ oc-
cidit opulfus necitate euitabi-
li tñ. puta qz inuadentē se et oc-
cidere volētē euadere posset fu-
giēdo vel adiutorū aliorū in-
uocādo. et nō vult ppter vēcundi-
am. Aut alio aliquo mō posset
se saluare s; nō vult et occidit
eū talis homicida est cōtī hoc
pceptum. ut cōmūter tenēt do-
ctores. ¶ Sexto qui dando
d' operā rei illicitē. et quā euitare
deberz occidit hominē casu. et p-
ter intencōnē. ut qui violēter
pcutit vterz pgnantis. non in-
tendens occidere infantem nec
matrem. si inde sequatur mors
mulieris. vel fet⁹: res est homi-
cidij. maxime si fetus fuit aīa
tus **Ero. xxi.** Quia dat opam
rei illicitē. Vel si q̄ picit lapi-
dē vel iaculū versus locū. vbi
trāsitus hominū esse consueuit
Idem est iudiciū. et sic de simili-
bz. ¶ Septimo. qui dando opaz
rei licite nō tñ adhibēdo dilige-
tiam debitam. occidit pter intē
cōnē hōiez. ¶ Vt si quis i loco pb-
lico vbi consueuerūt hōies trā-
sire secat arbore. dat opaz rei li-
cite. S; si nō adhibz dilige-
tiam debitā. vicz circūspiciēdo. Aut
alte clamando ut sibi caueant
hōmines. occidatur aliquis: re-
us est homicidij. De quo casu
deutro. xix. habes. et sic de alijs

Octavo qui vult a intendit
 alium iniuste occidere. coram
 deo homicida est. etiam si nunquam exe-
 quatur ope. vñ sup illud **Deu.**
8. Non occides. dicit glō. re vñ
 voluntate. **Nono** quod iubet aliquem
 iniuste occidi. ut pilatus. ma-
 nus lauans xpm pcepit dari
 militibus et crucifigi. **Decimo** quod
 suadet a consilio dat ad iniquam
 hominis occasionem. aut per tali iniquam
 hominis occasionem instat fieri
 da et rogat. Et sic sñm marcū
 iudicium xpm crucifixerunt hōa ter-
 tia lingua. vñ sñm aug9. picu-
 lose decipiuntur quod est in animo non
 homicidas illos quorum consilio.
 fraude vel exhortatione homines oc-
 ciduntur. **Vndecimo** quod odit per
 inimicum qui vult de se de rat vel op-
 tat sibi mortem. a hoc solū ex
 appetitu vindicte et malū alteri
 us. vñ de. i. ioh. iij. **Qui** odit
 fratrem suum homicida est. scz me-
 te a voluntate. quā deus principi-
 paliter respicit. **Duodecimo.** quod ne-
 gligit per posse a morte liberare
 hominem quem non osit positū in extre-
 ma necessitate a periculo vite.
 ut cum non scit aliquem hominem in tali
 articulo constitutum: quod circa eum
 appareret signa peribilia extre-
 me necessitatis future. nō ei subue-
 niatur. si tunc homo negligit illi per
 posse subuenire de suo dando
 aut aliunde procurando: homicida
 reputatur. et agit cum presentia

præceptum. vñ **Amb.** pasce fame
 morientem. si non paueis occidi
 sti. **Et aug9.** li. octa. faustū. Si
 incurras in eum famelicū. quod moi-
 possit nisi porrigendo cibū subue-
 nias. iam tu homicida tenebe-
 ris. **Terdecimo** mulier que
 est causa abortus. seu ex nimia
 in gluuie. aut ex nimia stricti-
 tudine vestimentorum. ad lasciu-
 iam ordinata. aut ex nimia agi-
 tatione forte in choreis corporis
 aut alijs similibus vanis. aut quod
 cumque alio indebito modo. **Et** si fe-
 tus iam sit animatus: tunc pre-
 catum est genus? quod est verum ho-
 micidium. **Circa** hunc modum
 tamen viri quam mulieres interdum rei
 sunt qui luxuriantur cum impre-
 gnatis vnde dicit dominus **Alb.** li.
 suo de animalibus. li. ix. trac. i. c. ij.
Sæpe accidit inquit quod quedam
 mulieres simul abortiunt. et occi-
 piunt. ita quod in vno concubitu
 vñ? exit per abortum. et aliter intrat
 per conceptum. a hoc frequenter
 accidit in hominibus qui multum dele-
 ctantur in coitu. **Sæpe** etiam
 contingit quod quando vir coit cum muli-
 ere prægnate post octauum men-
 sem opletum mulier abortum
 facit. et ideo periculosum est tales
 moueri saltando aut choisando
 post conceptum. quantumcumque semen
 bene receptum sit. **Nulla** au-
 tem aliorum animalium femina omnino
 ab homine recipit a sustinet coitum

Quintum**Preceptū**

post impregnationem. mulier vero tunc plus appetit. equa tamen aliquando simile patitur. **Nec ibi.** Idem libro. x. tracta. ij. ca. ij. dicit qd. cauendum est etiam. tam viro qm. impregnate mulieri a multis alijs. **Casus** inquit abortus concepti fetus sunt multi valde. Aliquando fit abortus ex percussione. aut ex casu ab alto. aut per exercitum corporale laboriosum aut ex vehementi saltu. **Adhuc** et passiones anime aliquando faciunt abortum. **Sicut** ira vehemens. aut tristitia. aut timor. **Similiter** faciunt aliquando frig. superfluum aeris. et etiam superflua calida. **Vnde** longa balnea medicinalia etiam eis prohibent. **Fit** etiam aliquando abortus ex replecione vehementi aut facieitate plurima nauseata. **Idem** li. ix. tracta. ij. ca. viij. dicit. **Femina** obstetricandi indiget magno exercicio. eo qd. de facili in partu piclitatur et mater et partus. nisi vterq. caueatur valde. **Hec** de alberto. que tamen non sunt oia. predicanda vulgo. nisi quedam et cum cautela maxima ne discant malefacere qui nescierunt. **Quarto** decimo peccat contra hoc preceptum qui dat mulieri venenum sterilitatis. aut mulier que homini recipit propter hoc ut iam non concipiatur puer. **Aut** quocumq.

Capitulū**Primum**

alio modo illicito impediunt voluntarie. ne commixtione viri et mulieris fetus concipiatur.

Quinto decimo peccat homicidio qui sibi manus immit. se voluntarie occidendo. nisi ex specialia dei reuelacione certa hoc fieret ut de sampsoe dicit **Augg.** primo de ci. dei. **In** quolibet alio casu peccat mortaliter se occidens et tanto grauius quanto agit contra naturalem inclinationem. quam quilibet tenetur se diligere ex ratione. et diligit naturaliter. et sic peccat contra naturalem inclinationem. id est contra caritatem sui. et contra iustitiam communem cuius membrum est et sibi admittit homo tempus penitendi. hic etiam reus est sui qui sic vivit vel agit propter quod vitam suam nobiliter abbreviat. et nobiliter accelerat mortem. **Vnde** **Jeromus** dicit. **Non** refert utrum puo tempore aut magno te interimas. **Et** hoc secundum bonauenturam. i. iij. di. xv. contingit dupliciter. **Primo** cum quis sibi dimittit vitam et accelerat mortem. et facit hoc scienter voluntarie et ex intentione. **Et** de illo loquitur **Jeromus**. et est graue peccatum. **Sit** exempli gratia inter plura vnū exemplum. **Alquis** sic se sanctum putat vel iustum ut securus de gloria impatiens propria se affligit per indiscreta ieiunia

vigilias. et cetera exercitia corporalia. et propter hoc sibi abbreviat vitam ut cito sit cum christo. Tales male agunt et perducunt non nunquam vitam presentem et futuram. Sicut simile legitur in collatione patrum collatione. ii. moysi de patre qui se in puteum precipitavit. Secundo contingit hoc cum quis sibi abbreviat vitam et accelerat mortem. dando opera rei inutili superflue et illicite. ut solet fieri per nimiam crapulam et superflua potatione. Hic est contra primum præceptum.

Quo ad .iiij. principalem notandum. 2. q. cxxij. q. licet in hoc mandato expressimatur solum homicidium cum dicitur. Non occides. tamen in illo homicidio tanquam in principali et maximo corporis non cummeto intelliguntur omnia alia corporis nociva et prohibita et naturalium lesio. puta mutilatio. vulneratio. incarceration. verberatio. quiter lesio. et similia. primo prohibetur etiam affectus talia inferendi vel operatio vel consilium iussio et consensio. Sicut dictum fuit de homicidio vnum in talibus contra hoc præceptum faciunt multi. Primo iudex vel alius qui innocentem verberat. vulnerat et similia facit. qui talia in eo non meruerit quod sibi imponit. Secundo iudex vel alius qui nocentem ledit. vulnerat. carcere et similibus. sed plus quam meruit. Tertio qui talia facit

ret nocentem non secundum ordinem iuris maxime quando ledens non habet privum endi legitimum potestatem. Quarto iudex vel privata persona mutilans vel ledens nocentem etiam secundum ordinem iuris. qui non facit talia iusto animo. sed vindictio. Quarto qui dat operam rei illicite. et per hoc ledit aliquem in corpore. ut in exemplis prius de homicidio patuit. Sexto qui dat operam rei licite. non tamen adhibet diligentiam debitam. et sic ledit ut prius. Septimo qui iubet suadet vel auxiliium dat vel homo. ut iniusta lesio iusto proximo inferatur vel etiam qui male se retrahit eum. qui huius defendere voluit. aut conservare ab homini iniusta lesione. Octavo qui ex odio optat aut desiderat primo homini mutilationem vel lesionem. aut gaudium. ideo solum quod nocentem primo est illatum. Nono qui mutilaret se membro aliquo de improbo casu quo membrum esset nocivum corpori. seu periculoso ratione putredinis. nisi hoc aliquando ex spiritali instinctu fieret spiritus sancti. sicut de marco pollicem sibi amputati legitur. vel origene. qui se castravit. ut fidei inter mulieres sine suspitione predicare valeret quod licitum fuit si a deo habuit. alias nulli licet se mutilare. Non prima. quod nullus nisi deus et res

publica ptātem h; aliquē pua
re vita aut mēbro viuo. **Qui**
dicit. **Ego occidā et ego viuē**
faciam. **Secūda** racō qz etiā am
putato mēbro q̄cūq; ad pcca
tum inclināte. xl coopante vi
ciū in volūtate in nullo est era
dicatū. **Nulli** ergo ut dic. **crib.**
sup **Math.** lic; se castrare. cor
pora it' mēbr; abscondendo. sed
mēs castrāda ē. et corp; simili
ter p fugam mulier; p ieiūmū
p custodiā visus et alior; sēluū
et maxime p vigilacōez aie ad
expurgādas cogitacōnes ma
las. **Ibi** eiē radix pccā et essētia
puta i volūtate s̄m **Crib.** vbi p
us sup wrbo. **Sūt** eunuchi q̄
se castrauerūt p̄t' r̄gnū celoꝝ
Non inq; mēbroꝝ abscondē
dic. s; cogitacōnū **Abscōdere** ei
memb; demōiacē tēptacōis ē
Plotādū tñ qz p̄nceps q̄ p̄
est ciuitati a regno q̄ ē p̄fecta
coitas h; i suos s̄bditos p̄fectā
ptāte cohercendi. **Et** iō p̄t eis
p se xl p aliū q̄ ei; ptāte fungi
tur infligere penas etiā irrepā
biles. maiores et minores s̄m
merita delictoz. **Veruādo** p̄fā
ta triā in p̄mo mēbro p̄fita
Pater vero qui solū p̄est fami
lie domestice q̄ est imp̄fecta cō
munitas hab; imp̄fectam ptā
tem cohercendi sc; solū s̄m leuī
ores penas q̄ nō inferūt irrecu
pabile nocumētum quēadmo

dū ē verberacō medio cris. quā
iub; spūscūs p salomōez. **pū.**
xij. d. **Qui** pat virge odit fili
um. **Et** infra noli subtrahere di
sciplinam a puero. **Si** enim p
culleris eū virga: nō morietur
Tu virga pcutis eum. et aiam
eius de iferno liberabis. **Nā** pa
ter familias tria tenetur sibi s̄b
ditis. **Primo** nutrimentum cor
pis. **Secūdo** de cōmā que corre
ctiōib; xl verberere interdum
crefcit. **Si** sine tercō paz val;
Ideo etiā deb; dare exēplum bo
nū. que si non h; timeat illud
Ap̄li. i. thi. v. **Si** quis suor; et
maxime domesticoz curā non
hab; fidem negauit. et infideli
ē d̄terior. **Quo** ad tertū p̄
cipale ad cessandū ab occasiōe
et lesiōib; alijs nō inferēdis
multa valēt. **Primo** doc; talia
abominari natūa. nā ōne ai
mal diligit sibi simile **Eccā. xij.**
Et racō naturalis deat p̄rio nō
iferēdū qd sibi odit fieri. **Secū**
do. cohibere d̄lex; m̄gna pena
quā ex scriptura legim; infligi
inuasōib; tā in p̄nti q̄ in futu
ro. **Vñ math. xxvi.** **Quis** q̄ ac
ceperit gladiū gladio pibunt
Et gen. ix. **Quicumq;** effudit
hūanū sāguine: fūdetur sāguis
illi; qd p̄t itelligi tā de futura
q̄ de p̄nti pena. **Tercō** horroz
h; pccā vi; effusiōis sāguis qz
clamat ad dū cōn. adūsarium

Sunt autem quatuor peccata clamantia ad deum quorum quartum est homicidium. et in alijs tribus quod sunt quod dicitur homicidium: deo etiam clamare dicitur ad deum. **Primum** est homicidium. **gen. iij.** de primo homine homicida dicitur. **wx** sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra: sed ad te vindicandum. **Iuxta** dicitur. **Maledictus** eris super terram. que aperuit os suum: et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua: **gen. iij.** **Secundum** est opprobrium innocentium de quo **exo. ij.** **Clamor** filiorum israel ad me venit. videlicet afflictione eorum qua ab egyptiis opprimuntur. **Tertium** est peccatum sodomiticum. de quo **gen. xvij.** **Clamor** sodomorum et gomorreorum multiplicatus est. **Quintum** est de decem mercenariariorum. de quo **Jacob. v.** **Ecce** merces operariorum que messuerunt regiones vestras qui fraudati sunt a vobis: clamat et clamor eorum in aures domini sabaoth intromittit. **In** peccato eius contra naturam effunditur illud quod potuit esse materia humani corporis. **In** opprobrio vero innocentium et detractione mercedis mercenariorum vita pauperibus aufertur. **vn. eccl. xxx. iij.** panis egetium vita pauperis est quod defraudat illum. **hoc** sanguinis est. **Et** ibidem. **Qui** aufert in sudore panem quasi qui occidit

proximum suum. **Et** ibidem. **Qui** effundit sanguinem et qui fraudem facit mercenario fratres sunt. **Quarto** debet prohibere rationem naturalis. **vn. seneca.** ferina rabies est ista sanguinea et vulnere letari. et hec est abiectio homini siluestre animal transire. **Quinto** cohibere deberet custodia angelorum proximi quem invades graviter offendit. **Math. xvij. vi.** **de** te ne contemnas unum ex his pusillis. **Angeli** enim eorum in celis semper vident faciem patris mei qui in celis est. **Si** autem offenderet regem frantie: qui sub eius latere tutum invaderet. **Sexto** quod fratres sumus plus omnibus animalibus quod omnes unum patrem habemus et in celis unum christum scilicet qui quem libet tam potest se redemit. **vn. de** dicere debet illud **gen. xxxvij.** **Quid** prodeit nobis si occiderimus fratrem nostrum: et celaveimus sanguinem eius. **Septimo** ymago dei in proximo quam vilipendit quis et inhabitacionem spiritus sancti cuius templum est homo **vn. de** **gen. ix.** postquam deus dixit **Quicumque** effuderit humanum sanguinem fundetur sanguis illius: subditur causa **Ad** ymaginem quippe dei factus est homo. **Ideo** et habitaculum dei est homo. **i. cor. iij.** **Nescitis** quod templum dei estis vos et spiritus dei habitat in vobis. **Si** quis autem templum

Quintum Preceptum

dei violauerit: disperdet illum deus
Elegit valet si quis dixerit hoc
concludere de lesione iustorum. quia
quo ad quodam gratia est ledere
re occidendo peccatores; quod iustum
Quia per dicit moyses peccatorum per
fima. Et quod statim forte datur
tur. Sed preciosa est in conspectu
domini mors sanctorum eius. **Capitulum.**

Nunc de causa homicidii
videndum est. que sunt ira
a et inuidia. per christum nota-
tat **Math. v. d.** Audistis quia
dictum est antiquis. non occides
qui autem occiderit rem erit iudicium
Ego autem dico vobis. qui irascitur
fratri suo: reus erit iudicium. Ecce
prohibet ire. Et statim rancorem
inuidie prohibet subingit. Si
ergo offers munus tuum ad alta-
re. et ibi recordatus fueris. quod
frater tuus habet aliquid aduersum
te relinque ibi munus tuum et va-
de prius reconciliari fratri tuo et
tunc venies offeres munus tuum
b **De ira** videtur primo viden-
dum quod malum vitium sit. Secundo
quod vitium sit. et quando non.
Tercio de remediis contra iram
Quintum ad primum non dicitur
quod ira ideo est magni vitium quia
capitale. Ex quo secundum gregorem
li. xxxi. mora. Rex nascitur filie
vix indignatio. tumor. clamor
contumacia. blasphemia. et rixa. que
postea declarabuntur. Unde deus
ira multum offenditur primo quod

Capitulum Secundum

per talia peccata. spiritum dei turba-
tur **Ephes. iii.** nolite contristari
secundum deum spiritum. greg. dum ira animi
pulsat spiritum contra habitaculum suum tur-
bat. primo quod quod preterit et filium et
spiritum secundum deum habitaculum e cordis eicit
et dyabolum introducit. Quia si-
cut secundum per. In pace factus est lo-
cus eius; sed dei Ita in ira locus dy-
aboli. **Secundo** quod ymaginem
dei in templo cordis dissipat. unde
Job. v. Dixit stultum in furore ira
cundia. Super quo greg. Mala
suetudo in nobis ymaginem dei ser-
uat. qui semper tranquillus est. sed
ira dissipat. que multis virtuti-
bus priuatur. Tercio quod templum dei
incedit. unde per. Incenderunt ignem
secularium tuum in terra. **Et. i. cor. iii.**
Nescitis quod templum dei estis
et spiritus sanctus habitat in
vobis. Si quis autem templum
dei violauerit: disperdet illum
deus. Secundo malum ire ostenditur.
quia hoc valde nocet. In
anima. corpore. et rebus. In anima quidem
per vitia pretaeta. Anima enim que
ad ymaginem dei est formata mul-
tis malis assimilatur. primo quia
iratus est velut homo lignum
habet domum. cui quod quod accidit
quod vespere diues est. et mane nihil
habet quod ignis totum vastauit. sic
est facta ira domum cordium quo con-
tra ait apostolus **Ephes. iii.** Nolite
occedat super iracundiam vestram
Secundo assimilatur deo in eo

Interpretatio
Magrat
quod anima ad deum spiritum
construere quod vitium quod
deus violauerit: disperdet illum
deus. Secundo malum ire ostenditur.
quia hoc valde nocet. In
anima. corpore. et rebus. In anima quidem
per vitia pretaeta. Anima enim que
ad ymaginem dei est formata mul-
tis malis assimilatur. primo quia
iratus est velut homo lignum
habet domum. cui quod quod accidit
quod vespere diues est. et mane nihil
habet quod ignis totum vastauit. sic
est facta ira domum cordium quo con-
tra ait apostolus **Ephes. iii.** Nolite
occedat super iracundiam vestram
Secundo assimilatur deo in eo